

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

=====

ગુજરાતની વડી અદાલત ખાતે, અમદાવાદમાં

ફોજદારી અપીલ નં. ૨૧૪૩/૨૦૦૪

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી કે.જે. ઠાકર

=====

- ૧ શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?
- ૨ પત્રકારોને રીફર કરવામાં આવે કે નહીં?
- ૩ શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની ઉચિત નકલ જોવા માંગે છે?
- ૪ શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?

=====

ગુજરાત રાજ્ય....અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

અશોકભાઈ ગોવિંદભાઈ ગોહેલ....સામાવાળા(ઓ)/સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપિલકર્તા(ઓ) નં. ૧ માટે સુશ્રી મોનાલી ભટ્ટ, એ.પી.પી.

સામાવાળા(ઓ)/સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી હાર્દિક એ. દવે, વકીલ

=====

ખંડપીઠ : માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી કે.જે. ઠાકર

તારીખ : ૨૩/૦૩/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. વર્તમાન અપીલ, ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૩૭૮ હેઠળ, તા. ૩૧.૫.૨૦૦૪ના નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા અને આદેશ સામે દાખલ કરવામાં આવી છે, જે વિદ્વાન પ્રીસાઈડીંગ ઓફીસર, ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ, ખેડા એટ નડિયા દ્વારા સત્ર કેસ ક્રમાંક ૧૦૫/૨૦૦૩માં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશે મૂળ આરોપી – અત્રે સામાવાળા – ને ભારતીય દંડ સંહિતા, ૪૮૮-એ અને ૩૦૬ની કલમ હેઠળ દંડનીય ગુનાના આરોપોમાંથી નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો હતો.

૨. ફરિયાદ પક્ષની સંક્ષિપ્ત હકીકતો એવી છે કે ફરિયાદી બલદેવજી બેચરજી રાઠોડની બહેનનું ઘટનાની તારીખથી બે વર્ષ પૂર્વે સામાવાળા-આરોપી સાથે લગ્ન

થયેલા હતા અને ત્યારપછી ઘરકામ બાબતે તુરછ મુદ્દાઓ અંગે તેની સાથે ફૂર વર્તન કરવામાં આવતું હતું. વધુમાં, ફરીયાદ પક્ષનો કેસ એવો છે કે જ્યારે તે દીવાળીના પર્વે પોતાના પિતૃગૃહે આવી હતી, ત્યારે તેણે ફરિયાદીને જાણ કરી હતી કે સામાવાળા-આરોપી દ્વારા તેની સાથે ફૂર વર્તન કરવામાં આવે છે અને તેને મારી નાખવાની ધમકી આપવામાં આવી છે. વધુમાં, ફરીયાદ પક્ષનો કેસ એવો છે કે સામાવાળા દ્વારા તેને એ કહીને માનસિક ત્રાસ આપવામાં આવતો હતો કે “તેનું ચારિત્ર્ય ખરાબ છે.” તેથી, ફરિયાદી તથા અન્ય સગાસંબંધીઓ સામાવાળા-આરોપીના ઘેર ગયા હતા અને તેને હેરાન ન કરવા સલાહ આપી હતી. વધુમાં, ફરીયાદ પક્ષનો કેસ એવો છે કે આરોપીના કાકા અમરસિંહ નામના વ્યક્તિએ ખાતરી આપી હતી કે સામાવાળા તેને હેરાન નહીં કરે, અને ત્યારપછી તેને તેના સાસરિયાના ઘેર મોકલી દેવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, ૩૧.૮.૨૦૦૨ના રોજ ફરિયાદીને ટેલિફોનિક સંદેશ મળ્યો હતો કે તેની બહેન બિમાર છે, અને તેથી ફરિયાદી સામાવાળા-આરોપીના ઘેર ગયો હતો અને જોયું કે તેની બહેન મૃત્યુ પામી હતી. તેથી, ફરિયાદ નોંધાવવામાં આવી હતી. જરૂરી તપાસ કરવામાં આવી હતી અને અનેક સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા. તપાસ દરમિયાન, સામાવાળાની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને અંતે, તેના વિરુદ્ધ નાડિયાદના વિદ્વાન જ્યુડીશીયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસની અદાલતમાં આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું. કારણ કે આ કેસ માત્ર સત્ર અદાલત દ્વારા જ વિચારણીય હતો, તેથી તેને સત્ર અદાલતમાં સુપરત કરવામાં

આવ્યો હતો, જ્યાં તેને સત્ર કેસ નં. ૧૦૫/૨૦૦૩ તરીકે નોંધવામાં આવ્યો હતો. સામાવાળા સામે વિચારણા આરંભવામાં આવી હતી.

૩. હાલના આરોપી સામેનો કેસ સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદ પક્ષે નીચેના સાક્ષીઓની તપાસ કરી છે:

૧. ડૉ. પ્રવિણકુમાર કાંતિલાલ પટેલ આંક ૯

૨. ફરિયાદી બલદેવભાઈ બેચરભાઈ આંક ૧૭

૩. કાંતાબેન બેચરભાઈ આંક ૨૦

૪. અચાશાબેન બેચરજી રાઠોડ આંક ૨૧

૫. બાબુભાઈ @ છત્રસિંહ મહીજીભાઈ આંક ૨૨

૬. પીએસઆઈ બચુજી ભવાનજી વાઘેલા આંક ૨૪

૪. સામાવાળા-આરોપી સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપને સાબિત કરવા, ફરિયાદ પક્ષે નીચે મુજબનું દસ્તાવેજી પુરાવા પણ રજૂ કર્યું છે:

૧. ફરિયાદ આંક ૧૭

૨. અપરાધસ્થળના પંચનામું આંક ૨૭

૩. ઈન્કવેસ્ટ પંચનામું આંક ૨૮

૪. મૃતકના કપડાંનું પંચનામું આંક ૨૯

૫. પોસ્ટમોર્ટમ અહેવાલ આંક ૧૦

૬. ન્યાયસહાયક વિજ્ઞાન પ્રયોગશાળા અહેવાલ આંક ૨૫

૭. પીએસઆઈ કઠલાલને લખાયેલ પત્ર આંક ૨૬

૫. અદાલતી કાર્યવાહી પૂર્ણ થયા બાદ, ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીની નિવેદન નોંધ્યા પછી, અને ફરિયાદ પક્ષ તથા બચાવ પક્ષ તરફથી દલીલો સાંભળ્યા બાદ, માનનીય નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશે ૩૧.૫.૨૦૦૪ના ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા સામાવાળાને તેના વિરુદ્ધ મૂકવામાં આવેલા તમામ આરોપોમાંથી નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો.

૬. નીચલી અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા ઉપરોક્ત ચુકાદા અને આદેશથી વ્યથિત તથા અસંતોષિત થઈને અપીલકર્તા રાજ્યે વર્તમાન અપીલ દાખલ કરી છે.

૭. વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રીમતી ભટ્ટ દ્વારા દલીલ કરવામાં આવી હતી કે નીચલી અદાલતનો ચુકાદો અને આદેશ કાયદાની જોગવાઈઓ વિરુદ્ધ છે; નીચલી અદાલતે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવાનું યોગ્ય મૂલવણી કરી નથી અને કાયદાની જોગવાઈઓ જોતાં જ એવું સ્પષ્ટ થાય છે કે ફરિયાદ પક્ષે વર્તમાન સામાવાળા સામેના આક્ષેપિત આરોપોના તમામ તત્વો સાબિત કર્યા છે. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ આ અદાલતને મૌખિક તેમજ સમગ્ર દસ્તાવેજી પુરાવા અંગે પણ અવગત કરાવી આ રજૂઆત કરી હતી કે વર્તમાન અપીલ મંજૂર કરવામાં આવવી યોગ્ય છે.

૮. બીજી તરફ, સામાવાળા તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી દવેએ આ અદાલતને રેકૉર્ડ સમગ્ર પુરાવા પરથી પસાર કરી રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશ દ્વારા પસાર કરાયેલ વિવાદિત ચુકાદો અને આદેશ ન્યાયસંગત અને યોગ્ય છે. શ્રી દવેએ, વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂ કર્યું કે રેકૉર્ડ પુરાવાને ધ્યાનમાં લેતાં, એવું કહી શકાય નહીં કે વિદ્વાન નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશે આરોપીને નિર્દોષ છૂટકારો આપવામાં કોઈ ભૂલ કરી છે, અને તેથી વર્તમાન અપીલ ફગાવી દેવા યોગ્ય છે.

૯. નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામે આ અદાલત સમક્ષ થનારી અપીલની સુનાવણીને શાસિત અને નિયંત્રિત કરતી

સિદ્ધાંતો સર્વોચ્ચ અદાલતે અનેક ચુકાદાઓમાં અતિ સંક્ષિપ્ત રીતે સ્પષ્ટ કરી છે. “એમ.એસ. નારાયણ મેનન @ મણી વિ. રાજ્ય કેરળ & અન્ય”, (૨૦૦૬) ૬ એસ.સી.સી. ૩૯ ના મામલામાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામેની અપીલમાં વડી અદાલતની શક્તિઓનું વર્ણન કર્યું છે. ચુકાદાના પેરા ૫૪ માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

૫૪. કોઈપણ સંજોગોમાં, વડી અદાલતે દોષમુક્તિ વિરુદ્ધની અપીલ તરીકે સ્વીકારી હતી, ત્યારે વાસ્તવમાં તે પુનરીક્ષણાધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી રહી હતી. દોષમુક્તિના ચુકાદા સામેની અપીલી શક્તિનો ઉપયોગ કરતી વખતે પણ, વડી અદાલતે કાનૂનના સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખવા જોઈએ હતા કે જ્યાં બે દૃષ્ટિકોણ શક્ય હોય, ત્યાં અપીલી અદાલતે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા દોષમુક્તિના નિષ્કર્ષમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં.

૧૦. વધુમાં, “ચંદ્રપ્પા વિ. કર્ણાટક રાજ્ય”ના મામલે, જેનો અહેવાલ (૨૦૦૭) ૪ એસ.સી.સી. ૪૧૫માં પ્રકાશિત થયો છે, સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચેના સિદ્ધાંતો નક્કી કર્યા હતા;

૪૨. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી, અમારી વિચારાધીન દૃષ્ટિએ, અપીલ અદાલતની નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામેની અપીલની

સાંભાળ લેતાં અધિકારક્ષેત્ર બાબતે નીચેના સામાન્ય સિદ્ધાંતો પ્રગટ થાય છે;

[૧] અપીલ અદાલતને જે પુરાવા આધારે નિર્દોષ છૂટકારાનો આદેશ આધારિત છે, તેનું સમીક્ષણ કરવા, ફરીથી મૂલવવા અને પુનર્વિચાર કરવા સંપૂર્ણ સત્તા છે.

[૨] ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ આવી સત્તાના ઉપયોગ પર કોઈ મર્યાદા, પ્રતિબંધ કે શરત મૂકતી નથી અને અપીલ અદાલત સમક્ષના પુરાવાના આધારે તથ્ય તથા કાયદાના પ્રશ્નો બંને બાબતે પોતાનું સ્વતંત્ર નિષ્કર્ષ પર આવી શકે છે.

[૩] “પર્યાપ્ત અને પ્રબળ કારણો”, “સારા અને પૂરતા આધાર”, “અતિશય મજબૂત પરિસ્થિતિઓ”, “તર્કવિરુદ્ધ નિષ્કર્ષો”, “સ્પષ્ટ ભૂલો” વગેરે જેવી વિવિધ અભિવ્યક્તિઓનો હેતુ નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામેની અપીલમાં અપીલ અદાલતની વ્યાપક સત્તાઓને સંકુચિત કરવાનો નથી. આવી વાક્યરચનાઓ વધુ કરીને “ભાષાકીય શોભા”ની પ્રકૃતિની છે, જે નિર્દોષ છૂટકારામાં હસ્તક્ષેપ કરવા બાબતે અપીલ અદાલતની અનિચ્છાને દઢ કરવા માટે છે, ન કે અદાલતની પુરાવાનું પુનરીક્ષણ કરવાની અને પોતાનું સ્વતંત્ર નિષ્કર્ષ પર આવવાની સત્તાને સીમિત કરવા માટે.

[૪] તેમ છતાં, અપીલ અદાલતે આ બાબત ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ કે નિર્દોષ છૂટકારાના કિસ્સામાં આરોપીના પક્ષમાં ઢિગુણ અનુમાન રહે છે. પ્રથમ, ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત હેઠળ, કે યોગ્ય અદાલત દ્વારા દોષી સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી દરેક વ્યક્તિ નિર્દોષ માનવામાં આવશે, તેને નિર્દોષતાનું અનુમાન પ્રાપ્ત છે. દ્વિતીય, આરોપીને નિર્દોષ છૂટકારો મળ્યા બાદ તેની

નિર્દોષતાનું અનુમાન નીચલી અદાલત દ્વારા વધુ દઢ, પુનઃપુષ્ટિ અને મજબૂત બનાવવામાં આવે છે.

[૫] જો રેકૉર્ડ પુરાવાના આધારે બે વાજબી નિષ્કર્ષો શક્ય હોય, તો અપીલ અદાલતે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલ નિર્દોષ છૂટકારાના તારણમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં.

૧૧. આ રીતે, સ્થિર સિદ્ધાંત છે કે અપીલી અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે, જો પણ રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધાર પર બે ચુકિતસંગત દષ્ટિકોણો / નિષ્કર્ષો શક્ય હોય, તો પણ અપીલી અદાલતે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના તારણમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં.

૧૨. “સ્ટેટ ઓફ ગોવા વિ. સંજય ઠાકણ તથા અન્ય” ના કેસમાં પણ, જેનો અહેવાલ (૨૦૦૭) ૩ એસ.સી.સી. ૭૫ માં પ્રકાશિત થયો છે, સર્વોચ્ચ અદાલતે આવા કેસોમાં વડી અદાલતની સત્તાઓને પુનરાવર્તિત કરી છે. તે નિર્ણયના પરા ૧૬ માં અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

૧૬. પૂર્વોક્ત નિર્ણયો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામે અપીલમાં અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે અપીલ અદાલત સામાન્ય રીતે નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશમાં હસ્તક્ષેપ નહીં કરે, સિવાય કે નીચલી અદાલતનો અભિગમ કોઈ સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતાથી દૂષિત થયેલ હોય અને પહોંચાયેલા

નિષ્કર્ષ સુધી કોઈ પણ વાજબી વ્યક્તિ પહોંચી શકતો ન હોય; તેથી, તે નિર્ણયને તર્કવિરુદ્ધ ગણવામાં આવે છે. ફક્ત એટલા કારણે કે બે અભિપ્રાયો શક્ય હોય, અપીલ અદાલત નીચલી અદાલતે આપેલા ચુકાદાને ઉથલાવી નાખે એવો અભિપ્રાય અપનાવશે નહીં. જોકે, જો અપીલ અદાલતનું એવું માનવું થાય કે નીચલી અદાલત દ્વારા પહોંચાયેલો નિષ્કર્ષ તર્કવિરુદ્ધ છે અને અદાલતે કાયદાની સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે તથા રેકૉર્ડ મહત્વપૂર્ણ પુરાવાની અવગણના કરી છે, તો તેને પુરાવાની પુનર્મૂલવણી કરવાની સત્તા છે. આવી પરિસ્થિતિમાં, રેકૉર્ડ પર મૂકાયેલા સામગ્રીના આધારે ન્યાયસંગત નિર્ણય પર પહોંચવા માટે અપીલ અદાલત પર પુરાવાની પુનર્મૂલવણી કરવાની ફરજ આવે છે, જેથી જાણી શકાય કે આરોપી પૈકી કોઈને તેના ઉપર આરોપિત ગુનાના આચરણ સાથે સંબંધ છે કે નહીં.

૧૩. સર્વોચ્ચ અદાલતે *“ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિ. રામ વૌર સિંહ અને અન્ય”* ના કેસમાં, ૨૦૦૭ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબ્લ્યુ. ૫૫૫૩, તેમજ *“ગિરજા પ્રસાદ (મૃતક) દ્વારા વૈધાનિક પ્રતિનિધિઓ વિ. મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય”*, ૨૦૦૭ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબ્લ્યુ. ૫૫૮૯, માં સમાન સિદ્ધાંત પ્રતિપાદિત કર્યો છે. આ રીતે, નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામે આ અદાલત જે અધિકારોનો ઉપયોગ કરી શકે છે, તે સુસ્થાપિત છે.

૧૪. “લૂના રામ વિ. ભૂપત સિંહ અને અન્યો” ના કેસમાં, જેનો અહેવાલ (૨૦૦૯) એસસીસી ૭૪૯ માં છે, સર્વોચ્ચ અદાલતે પરા ૧૦ અને ૧૧ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે;

“૧૦. વડી અદાલતે નોંધ્યું છે કે ફરિયાદ પક્ષનું વર્ણન સ્પષ્ટપણે વિશ્વસનીય નહોતું. કથિત પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષીઓમાંથી કેટલાકે જણાવ્યું હતું કે મૃતકનું ટપું આરોપી દ્વારા વળી દેવામાં આવવાને કારણે તેનું મૃત્યુ થયું હતું. અન્યોએ જણાવ્યું કે તેનું ગળું દબાવવામાં આવ્યું હતું. ફરિયાદ પક્ષનું આ વાદ હતું કે ઈજાગ્રસ્ત સાક્ષીઓને બસમાંથી બહાર ફેંકી દેવામાં આવ્યા હતા. પોસ્ટમોર્ટમ કરનાર અને સાક્ષીઓની તપાસ કરનાર ડોક્ટરે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે બસ ચાલતી હાલતમાં હોય ત્યારે કોઈ વ્યક્તિને બસમાંથી બહાર ફેંકી દેવું શક્ય નહોતું.

૧૧. નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા સામેની અપીલના પરિબળોને ધ્યાનમાં લેતાં, અમે આ અપીલમાં હસ્તક્ષેપ કરવા ઇચ્છતા નથી. વડી અદાલતનો દષ્ટિકોણ તર્કવિરુદ્ધ ગણાવી શકાય તેમ નથી અને પુરાવાના આધારે શક્ય દષ્ટિકોણ છે.”

૧૫. સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના એક નિર્ણયમાં પણ “મૂક્કિયાહ અને અન્ય વિ. રાજ્ય, પ્રતિનિધિત્વ ઇન્સ્પેક્ટર ઓફ પોલીસ, તમિલનાડુ દ્વારા”, જે

એઆઈઆર ૨૦૧૩ એસસી ૩૨૧ માં પ્રકાશિત થયો છે, સર્વોચ્ચ અદાલતે પેરા ૪ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

૪. એ બાબત નિર્વિવાદ છે કે નીચલી અદાલતે, ફરિયાદ પક્ષ અને બચાવ પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા મૌખિક તથા દસ્તાવેજી પુરાવાની મૂલવણી કરીને, તેમના વિરુદ્ધ લગાવવામાં આવેલા આરોપોના સંદર્ભમાં આરોપીઓને નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો હતો. રાજ્ય દ્વારા દાખલ અપીલ પર, વડી અદાલતે, આક્ષેપિત આદેશ દ્વારા, ઉપરોક્ત નિર્ણયને રદ કર્યો અને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ વાચે કલમ ૩૪ હેઠળ આરોપીઓને દોષિત ઠરાવી આજીવન કઠોર કેદની સજા ફરમાવી. અપીલકર્તાઓના વકીલે અત્યંત ભારપૂર્વક દલીલ કરી હતી કે નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશને દોષસિદ્ધિમાં ફેરવીને વડી અદાલતે પોતાની અધિકારક્ષેત્રની હદ વટાવી છે, તેથી ચાલો નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ વિરુદ્ધ દાખલ થયેલી અપીલના સંદર્ભમાં વડી અદાલતની વ્યાપ્તિ અને અધિકારનું વિશ્લેષણ કરીએ. આ અદાલતે નિરંતર ચુકાદાઓની શ્રેણીમાં વારંવાર આ બાબત સ્પષ્ટ કરી છે કે પ્રથમ અપીલી અદાલત તરીકે વડી અદાલત, નિર્દોષ છૂટકારાના વિરુદ્ધની અપીલનો વિચાર કરતી વખતે પણ, સમગ્ર પુરાવાનું અવલોકન કરવા અને, જો આવશ્યક હોય, તો તેની પુનર્મૂલવણી કરવા માટે અધિકૃત પણ હતી અને બાધ્ય પણ; જો કે હસ્તક્ષેપ કરવાનું પસંદ કરતી વખતે અદાલતે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધાર પર દોષિતતા અંગે અખંડિત વિશ્વાસ પ્રાપ્ત કરેલો હોવો જોઈએ, માત્ર એટલા માટે નહીં કે વડી અદાલત વધુ એક સંભવિત અથવા ભિન્ન દૃષ્ટિકોણ

અપનાવી શકે છે. ઉપરોક્ત બાબત સિવાય, અપીલના વિચાર-
વિમર્શની વ્યાપ્તિ અને ઊંડાઈના પ્રશ્ને, અપીલ સાથે વ્યવહાર કરતી
વખતે કોઈ ભેદભાવ કે અભિગમમાં તફાવત માન્ય નથી, માત્ર
એટલા કારણો કે એક અપીલ દોષસિદ્ધિ વિરુદ્ધ હતી અથવા બીજી
નિર્દોષ છૂટકારા વિરુદ્ધ હતી. [વાળી રાજ્ય, રાજસ્થાન વિ. સોહન
લાલ અને અન્ય, (૨૦૦૪) ૫ એસ.સી.સી. ૫૭૩]

૧૬. નિર્દોષ છૂટકારો સંબંધિત અપીલોમાં પણ, સ્થિર કાનૂની સ્થિતિ એવી છે કે
જ્યારે નીચલી અદાલત દ્વારા દર્શાવાયેલા કારણો યોગ્ય અને સમુચિત જણાય
છે, ત્યારે અપીલ અદાલત માટે ચુકાદાનું પુનર્લેખન કરવું અથવા નવા કારણો
આપવાનું આવશ્યક નથી. આ સિદ્ધાંત સર્વોચ્ચ અદાલતે “**કર્ણાટક રાજ્ય વિ.
હેમારેડી**”ના કેસમાં, એ.આઈ.આર. ૧૯૮૧, સુપ્રીમ કોર્ટ ૧૪૧૭, હેઠળ નીચે
મુજબ નિર્ધારિત કર્યો છે;

...આ અદાલતે ગિરિજાનંદિની દેવી વિ. બિગેન્દ્રનંદિની ચૌધરી
(૧૯૬૭) ૧ એસ.સી.આર. ૯૩:(એ.આઈ.આર. ૧૯૬૭
એસ.સી. ૧૧૨૪) માં અવલોકન કર્યું છે કે પુરાવાના આધારે
અપીલી અદાલતનું કર્તવ્ય પુરાવાનું પુનરાવર્તન કરવાનું અથવા
નીચલી અદાલતે આપેલા કારણોને ફરીથી દોહરાવવાનું નથી; જે
અદાલતના નિર્ણય સામે અપીલ છે, તેના દ્વારા આપેલા કારણો
સાથે સામાન્ય સંમતિ વ્યક્ત કરવાથી, સામાન્ય રીતે, પૂરતું થઈ
જાય છે.

૧૭. તાજેતરના એક નિર્ણયમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે “શિવશરણપ્પા અને અન્ય વિ. કર્ણાટક રાજ્ય”, જેટી ૨૦૧૩ (૭) એસસી ૬૬ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે;

એ અપીલી અદાલત સમગ્ર પુરાવાની પુનર્મૂલવણી કરવા માટે સશક્ત છે, તેમ છતાં, કેટલાક અન્ય સિદ્ધાંતોનું પણ પાલન કરવું આવશ્યક છે અને એ વાતને ધ્યાનમાં રાખવી પડે છે કે નિર્દોષ છૂટકારો દ્વિગુણ નિર્દોષતાની ધારણામાં પરિણમે છે.

૧૮. આમ, જો અપીલી અદાલત નીચલી અદાલત દ્વારા આપેલ કારણો અને અભિપ્રાય સાથે સહમત હોય, તો પુરાવાની ચર્ચા આવશ્યક નથી.

૧૯. મેં નીચલી અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલો ચુકાદો અને આદેશ વાંચ્યા છે. મેં નીચલી અદાલત દ્વારા લેવામાં આવેલી મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાનું પણ અવલોકન કર્યું છે અને અપીલકર્તા-રાજ્ય તરફથી માનનીય એ.પી.પી. શ્રીમતી ભદ્ર તથા સામાવાળા-આરોપી તરફથી હાજર માનનીય વકીલ શ્રી દવેએ કરેલી રજૂઆતો પર પણ વિચાર કર્યો છે. સમગ્ર પુરાવાનું અવલોકન કરતાં, આ કેસના તથ્યોમાં ભારતીય દંડ સંહિતાની ધારા ૪૯૮એ તથા ૩૦૬ લાગુ પડે છે, તેમ કહી

શકાય તેમ નથી. આ કેસમાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે માનનીય ટ્રાયલ ન્યાયાધીશે પસાર કરેલા આદેશમાં મને કોઈ ખામી જણાતી નથી. માનનીય ટ્રાયલ ન્યાયાધીશ દ્વારા પસાર કરાયેલ નિર્દોષ છૂટકારાનો ચુકાદો અને આદેશ ન્યાયસંગત અને યોગ્ય છે. પીડબ્લ્યુ-૨ બલદેવભાઈ બચરભાઈ, ફરિયાદી, આંક ૯, તેમના પુરાવામાં જણાવ્યું છે કે હેરાનગતિ વધતી ગઈ હતી અને સામાવાળા-આરોપી વારંવાર માનસિક ચાતના આપતો હતો, અને આ રીતે મરનારાને આપેલી માનસિક તથા શારીરિક ચાતના કારણે તે પોતાને પિયરમાં પાછી આવી જતી હતી. માનનીય શ્રીમતી ભટ્ટના જણાવ્યા મુજબ, માનનીય ટ્રાયલ ન્યાયાધીશે ખોટું સમજેલું મુખ્ય તથ્ય એ છે કે આરોપી ચરિત્રશુદ્ધિ અંગે આક્ષેપ કરતો હતો. કોઈ ભારતીય સ્ત્રી આ સહન કરી ન શકે. વિવાહિત સ્ત્રી સામે આ સૌથી મોટાં આક્ષેપોમાંનું એક છે. તેથી માનનીય એ.પી.પી. શ્રીમતી ભટ્ટે રજૂઆત કરી હતી કે આ નવવિવાહિત પત્ની સામે આચરાયેલ ક્રૂરતા હતી. માનનીય એ.પી.પી. શ્રીમતી ભટ્ટે ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની ધારા ૧૧૩ લાગુ કરવાની વિનંતી કરી છે. આ ફરિયાદ આ સાક્ષીના પુરાવાથી સંપૂર્ણપણે સમર્થિત થાય છે. મરનારાની માતા અને પીડબ્લ્યુ-૪ આચશાબેન બચરજી, આંક ૨૧, ફરિયાદ પક્ષના કેસને ટેકો આપતા નથી. પીડબ્લ્યુ-૫ બાબુભાઈ ઉર્ફે છત્રસિંહ મહિજિભાઈ, આંક ૨૨, પણ ફરિયાદ પક્ષના કેસને ટેકો આપતા નથી, અને તેથી પીડબ્લ્યુ-૬ પી.એસ.આઈ. બાયુજી ભવાનજી વાઘેલા, આંક ૨૪, તથા મરનારાના ભાઈ સિવાય કોઈએ ફરિયાદ પક્ષના કેસને ટેકો આપ્યો નથી. એ

સાચું છે કે આરોપી પક્ષના માનનીય વકીલે પંચનામાઓ સ્વીકારાયા હતા. માનનીય ટ્રાયલ ન્યાયાધીશે તથ્યના નિષ્કર્ષમાં સ્થૂળ નિષ્કર્ષ સ્વીકાર્યો છે અને એવું જણાય છે કે તેના વૈવાહિક જીવનના છેલ્લા પાંચ મહિનામાં શું બન્યું હતું તે જાણવા મળ્યું નથી. રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહીનું અવલોકન કર્યા પછી, માનનીય વકીલ શ્રી દવેએ રજૂઆત કરી કે માનનીય ટ્રાયલ ન્યાયાધીશે કોઈ ભૂલ કરી હોવાનું કહી શકાય તેમ નથી, કારણ કે આરોપી દ્વારા તેના પર ફૂરતા આચરવામાં આવી નહોતી. ઉપર દર્શાવેલ સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયના આધારે તથા એ તથ્યના આધારે કે જ્યારે તમામ સાક્ષીઓ પલટી ગયા છે અને ફરિયાદ પક્ષના કેસને ટેકો આપતા નથી, ત્યારે માત્ર એટલા કારણો કે ફરિયાદીએ કહ્યું છે કે સામાવાળા-આરોપી-પતિ સ્ત્રીની ચરિત્રશુદ્ધિ અંગે શંકા કરતો હતો, દોષસિદ્ધિ કરવી કે ચુકાદો પલટવો સલામત નહીં ગણાય. તેમ છતાં. કહેવાની જરૂર નથી અને જેલ નોંધો મુજબ, સામાવાળા-આરોપી બે વર્ષથી વધુ સમયગાળા માટે અદાલતી કસ્ટડીમાં રહેલો કેદી રહ્યો છે. રેકૉર્ડ પુરાવા આ અદાલતને માનનીય ટ્રાયલ ન્યાયાધીશ દ્વારા અપાયેલા દૃષ્ટિકોણથી ભિન્ન દૃષ્ટિકોણ અપનાવવાની પરવાનગી આપતા નથી. વર્તમાન અપીલમાં પણ, નીચલી અદાલતના નિષ્કર્ષને ખંડિત કરવા માટે કંઈ રજૂ કરવામાં આવ્યું નથી કે કોઈ બાબત દર્શાવવામાં આવી નથી. રેકૉર્ડ પુરાવા જોતા પણ, માનનીય એ.પી.પી. આરોપી સામે મૂકાયેલા આરોપને સાબિત કરવામાં સમર્થ નથી અને સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયો તથા સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના નિર્ણય, **પંજાબ રાજ્ય વિ. મદન**

મોહન લાલ વર્મા, (૨૦૧૩) ૧૪ એસ.સી.સી. ૧૫૩ માં અહેવાલિત, ના પ્રકાશમાં આ અદાલતને માનનીય ટ્રાયલ ન્યાયાધીશે અપનાવેલા દૃષ્ટિકોણથી ભિન્ન દૃષ્ટિકોણ અપનાવવા પ્રેરિત કરી શકતા નથી. આમ, પુરાવામાંથી જ સ્થાપિત થાય છે કે ફરિયાદ પક્ષે પોતાનો કેસ વાજબી સંદેહથી પર સાબિત કર્યો નથી.

૨૦. ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિમાં, મારું સુવિચારિત મત છે કે નીચલી અદાલતે સામાવાળાને તેની સામે મુકાયેલા આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડવામાં સંપૂર્ણપણે યોગ્યતા દર્શાવી હતી. મને જણાય છે કે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા તારણો સંપૂર્ણપણે ન્યાયસંગત અને યોગ્ય છે અને તે તારણો નોંધતી વખતે તેની તરફથી કોઈ ગેરકાયદેસરતા કે અપૂર્ણતા કરવામાં આવી નથી. તેથી, હું નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા તારણો, અંતિમ નિષ્કર્ષ અને તેના પરિણામરૂપ નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સાથે સંપૂર્ણ સંમતિ ધરાવું છું અને આથી તેમાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે કોઈ કારણ જણાતું નથી.

૨૧. પરિણામે, હાલની અપીલ એ રીતે રદ કરવામાં આવે છે. રેકર્ડ તથા કાર્યવાહીપત્રો નીચલી અદાલતને પરત મોકલવામાં આવે. જામીન અને જામીન બોન્ડ, જો કોઈ હોય તો, રદ કરવામાં આવે છે. જામીનદાર પણ, જો આપવામાં આવ્યો હોય તો, મુક્ત કરવામાં આવે છે.

(કે.જે. ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિ)

*The translation of this judgment has been provided by
M/s Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.*

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.